

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра акушерства та хірургії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри акушерства хірургії
(Красвський А.Й.)
« 22 » 06 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

ІІІ.11 Акушерські превентивні технології забезпечення здоров'я тварин

Спеціальність: 211 Ветеринарна медицина

Освітня програма: 211 Ветеринарна медицина

Факультет: ветеринарної медицини

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма з Акушерських превентивних технологій забезпечення здоров'я тварин для студентів за напрямом підготовки:

211 Ветеринарна медицина

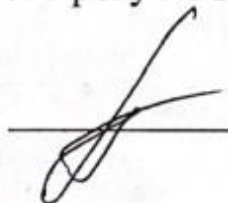
Розробник: д.вет.н., професор Краєвський А.Й.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри акушерства та хірургії.

Протокол від "22" червня 2020 року № 17

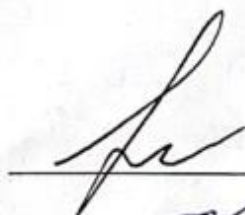
Завідувач кафедри

(А.Й. Краєвський)

Погоджено:

Гарант освітньої програми

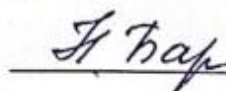
(Л.Г. Улько)

Декан факультету

(О.Л. Нечипоренко)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

(С.Тарас)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 08.07. 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 21 Ветеринарна медицина	Нормативна
	Напрямок підготовки: 211 Ветеринарна медицина	
Модулів – 2	Професійне спрямування	Рік підготовки:
Змістових модулів: 2		2020-2021-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання:		Курс
		2
Загальна кількість годин - 90		Семестр
		3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента - 3	Лекції	
	14 год.	
	Практичні	
	-	
	Лабораторні	
	30 год.	
	Самостійна робота	
	46 год.	
Індивідуальні завдання		
Вид контролю:		
залік		

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 48,9/51,1 (44/46)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: підготовка висококваліфікованих лікарів ветеринарної медицини, клініцистів, які здатні в умовах виробництва вирішувати складні питання пов'язані з організацією відтворення стада сільськогосподарських і домашніх тварин. В навчальному процесі дисципліна займає провідне місце серед інших клінічних дисциплін в підготовці практичного лікаря-клініциста.

Завдання: підготувати лікаря, який здатний вирішувати теоретичні і практичні питання пов'язані з особливостями життєдіяльності чоловічих статей при експлуатації, утриманні та взятті сперми. Андрологія дає можливість лікарю ветеринарної медицини оволодіти практичними навиками при наданні допомоги самцям сільськогосподарських тварин.

Знання і практичні навички одержані студентами за дисциплінами дозволяють випускникам факультету ветеринарної медицини впевнено включатися у виробничий процес після закінчення вузу і вирішувати успішно практичні проблеми клінічної ветеринарії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: завдання та методи андрології. Зв'язок дисципліни з іншими науками. Розміри економічних збитків від неплідності самців сільськогосподарських тварин. Історію розвитку андрології та її досягнення. Сучасний стан щодо штучного осіменіння в господарствах України. Правила техніки безпеки при роботі з тваринами. Статеві рефлекси самців і фізіологію взяття сперми. Фактори, які впливають на процес запліднення. Біологія яйцеклітини і сперміїв. Строки пересування сперміїв і яйцеклітини в органах розмноження і їх виживаність. Суть і етапи процесу запліднення. Значення зовнішніх і внутрішніх факторів у виникненні патології андрологічного характеру. Основні хвороби самців. Фізіологічний механізм регуляції і динаміка статевого акту. Причини неплідності самців. Економічні збитки при неплідності. Діагностика та форми неплідності.

вміти: проводити підготовку штучних вагін до взяття сперми. Проводити клінічний огляд плідників на предмет андрологічної патології. Проводити взяття сперми у плідників різних видів. Оцінювати якість сперми. Надавати допомогу самцям при патології їх статевого апарату. Володіти навиками боротьби з неплідністю самців сільськогосподарських тварин.

3. Програма навчальної дисципліни

Робоча навчальна програма складена на основі типової навчальної програми з ветеринарної андрології, затвердженої методичною радою ФВМ СНАУ Міністерства аграрної політики та продовольства України 17 липня 2013 року протокол № 6.

Змістовий модуль 1. Фізіологія розмноження самців

Тема 1. Фізіологія розмноження самців.

Анатомо-гістологічна характеристика розмноження і фізіологія статевого апарату самців. Спермогенез. Статеві рефлекси самців і фізіологія осіменіння. Типи вищої нервової діяльності плідників і комплектування ними племпідприємств.

Тема 2. Морфологія і фізіологія статевого апарату самців.

Анатомо-гістологічна будова і функція статевого апарату бугаїв. Анатомо-гістологічна будова і функція статевого апарату кнурів. Анатомо-гістологічна будова і функція статевого апарату жеребців, бугаїв, кнурів.

Тема 3. Методи взяття сперми у плідників

Уретральні методи. Вагінальні методи. Хірургічні методи. Одержання сперми від бугаїв. Одержання сперми від кнурів. Одержання сперми від жеребців. Особиста гігієна обслуговуючого персоналу підприємств з отримання та зберігання сперми. Заходи профілактики розповсюдження інфекційних та інвазійних хвороб. Методи стерилізації вагін. Підготовка штучних вагін до взяття сперми. Умови стерилізації штучних вагін, режими автоклавування, заходи безпеки при роботі з автоклавом та дезінфікуючими розчинами.

Тема 4. Показники якості сперми.

Візуальна і мікроскопічна оцінка якості сперми плідників. Визначення показника густоти і активності сперміїв.

Визначення концентрації сперміїв. Визначення % живих і мертвих сперміїв. Визначення % патологічних форм

Визначення інтенсивності дихання сперміїв. Визначення абсолютного показника живучості сперміїв. Санітарна оцінка сперми. Загальне мікробне забруднення, колітитр, колііндекс.

Тема 5. Фізіологія і біохімія сперми.

Оцінка якості сперми. Сперма і її склад. Хімічний склад сперми. Будова сперміїв і їх хімічний склад.

Фізіологічні особливості сперми різних видів плідників. Два фізіологічні типи сперми. Біохімічні процеси сперми. Методи визначення запліднюючої здатності плідників і їх сперми. Методи оцінки якості сперми.

Змістовий модуль 2. Імпотенція плідників

Тема 6. Розбавлення, зберігання і транспортування сперми плідників.

Мета розрідження. Склад розріджувачів. Біоконтроль розріджувачів. Температурні режими зберігання сперми. Виїзд на Сумське обласне племпідприємство з метою вивчення методики одержання сперми від бугаїв і кнурів-плідників. Вивчення методики визначення основних її якісних показників в умовах виробництва. Техніка і технологія заморожування сперми, кріогенне устаткування і техніка безпеки роботи з ним. Документація племпідприємств, господарств, пунктів штучного осіменіння.

Тема 7. Введення сперми.

Інструменти і апаратура для введення сперми при штучному осіменінні. Методики підготовки їх до використання. Способи і методи штучного осіменіння корів на живих об'єктах в умовах господарств.

Тема 8. Способи і методи штучного осіменіння.

Способи і методи штучного осіменіння кобил на живих об'єктах в умовах господарств. Способи і методи штучного осіменіння свиней на живих об'єктах в умовах господарств. Заходи безпеки при проведенні осіменіння самок техніка штучного осіменіння та обслуговуючого персоналу.

Тема 9. Неплідність (імпотенція плідників).

Поняття імпотенція. Причини імпотенції. Класифікація імпотенції. Заходи терапії та профілактики. Основні інфекційні та інвазійні захворювання, що призводять до неплідності самців.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
лекції		практ	лабор	індив	сам.роб	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1. Фізіологія розмноження самців						
Змістовий модуль 1. Фізіологія розмноження самців						
Тема 1. Фізіологія розмноження самців	7	1		2		4
Тема 2. Морфологія і фізіологія статевого апарату самців.	9	1		4		4
Тема 3. Методи взяття сперми у плідників	8	2		2		4
Тема 4. Показники якості сперми	10	2		4		4
Тема 5. Фізіологія і біохімія сперми	10			4		6
Разом за змістовим модулем 1	44	6		16		22
Модуль 2. Імпотенція плідників						
Змістовий модуль 2. Імпотенція плідників						
Тема 6. Розбавлення, зберігання і транспортування сперми плідників	12	2		4		6
Тема 7. Введення сперми	10	2		2		6
Тема 8. Способи і методи штучного осіменіння	12	2		4		6
Тема 9. Неплідність (імпотенція плідників)	12	2		4		6
Разом за змістовим модулем 2	46	8		14		24
ІНДЗ	-			-	-	-
Усього годин	90	14		30		46

5. Теми та план лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема 1. Фізіологія розмноження самців. Морфологія і фізіологія статевого апарату самців.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Анатомо-гістологічна характеристика розмноження і фізіологія статевого апарату самців. 2. Спермогенез. 3. Статеві рефлекси самців і фізіологія осіменіння. 4. Типи вищої нервової діяльності плідників і комплектування ними племпідприємств. 5. Анатомо-гістологічна будова і функція статевого апарату бугаїв. 6. Анатомо-гістологічна будова і функція статевого апарату кнурів. 7. Анатомо-гістологічна будова і функція статевого апарату жеребців, бугаїв, кнурів. 	2
2	<p>Тема 2. Методи взяття сперми у плідників</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Уретральні методи. 2. Вагінальні методи. 3. Хірургічні методи. 4. Одержання сперми від бугаїв. 5. Одержання сперми від кнурів. 6. Одержання сперми від жеребців. 7. Особиста гігієна обслуговуючого персоналу підприємств з отримання та зберігання сперми. 8. Заходи профілактики розповсюдження інфекційних та інвазійних хвороб. 9. Методи стерилізації вагін. 10. Підготовка штучних вагін до взяття сперми. 11. Умови стерилізації штучних вагін, режими автоклавування, заходи безпеки при роботі з автоклавом та дезінфікуючими розчинами. 	2
3	<p>Тема 3. Показники якості сперми.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Візуальна і мікроскопічна оцінка якості сперми плідників. 2. Визначення показника густоти і активності сперміїв. 3. Визначення концентрації сперміїв. 4. Визначення % живих і мертвих сперміїв. 5. Визначення % патологічних форм 6. Визначення інтенсивності дихання сперміїв. 7. Визначення абсолютного показника живучості сперміїв. 8. Санітарна оцінка сперми. 9. Загальне мікробне забруднення, колітитр, колііндекс. 	2

4	<p>Тема 5. Розбавлення, зберігання і транспортування сперми плідників.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета розрідження. 2. Склад розріджувачів. 3. Біоконтроль розріджувачів. 4. Температурні режими зберігання сперми. 5. Виїзд на Сумське обласне племпідприємство з метою вивчення методики одержання сперми від бугаїв і кнурів-плідників. 6. Вивчення методики визначення основних її якісних показників в умовах виробництва. 7. Техніка і технологія заморожування сперми, кріогенне устаткуванням і техніка безпеки роботи з ним. 8. Документація племпідприємств, господарств, пунктів штучного осіменіння. 	2
5	<p>Тема 6. Введення сперми.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інструменти і апаратура для введення сперми при штучному осіменінні. 2. Методики підготовки їх до використання. 3. Способи і методи штучного осіменіння корів на живих об'єктах в умовах господарств. 	2
6	<p>Тема 7. Способи і методи штучного осіменіння.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Способи і методи штучного осіменіння кобил на живих об'єктах в умовах господарств. 2. Способи і методи штучного осіменіння свиней на живих об'єктах в умовах господарств. 3. Заходи безпеки при проведенні осіменіння самок техніка штучного осіменіння та обслуговуючого персоналу. 	2
7	<p>Тема 8. Неплідність (імпотенція плідників).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття імпотенція. 2. Причини імпотенції. 3. Класифікація імпотенції. 4. Заходи терапії та профілактики. <p>Основні інфекційні та інвазійні захворювання, що призводять до неплідності самців.</p>	2
Разом:		14

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Освоєння фізіології розмноження самців.	2
2	Тема 2. Вивчення морфології і фізіології статевого апарату самців.	4
3	Тема 3. Оволодіння методами взяття сперми у плідників	2
4	Тема 4. Аналіз показників якості сперми.	4
5	Тема 5. Вивчення фізіології і біохімії сперми.	4
6	Тема 6. Ознайомлення з розбавленням, зберіганням і транспортуванням сперми плідників.	4
7	Тема 7. Оволодіння методами введення сперми.	2
8	Тема 8. Оволодіння способами і методами штучного осіменіння	4
9	Тема 9. Вивчення неплідності (імпотенції плідників)	4
	Разом	30

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Фізіологія розмноження самців	4
2	Тема 2. Морфологія і фізіологія статевого апарату самців.	4
3	Тема 3. Методи взяття сперми у плідників	4
4	Тема 4. Показники якості сперми	4
5	Тема 5. Фізіологія і біохімія сперми	6
6	Тема 6. Розбавлення, зберігання і транспортування сперми плідників	6
7	Тема 7. Введення сперми	6
8	Тема 8. Способи і методи штучного осіменіння	6
9	Тема 9. Неплідність (імпотенція плідників)	6
	Разом за семестр	46

8. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань.

1.1. *Словесні*: розповідь, пояснення, бесіда, лекція;

1.2. *Наочні*: демонстрація, ілюстрація;

1.3. *Практичні*: лабораторний метод, практична робота.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1. *Аналітичний*;

2.2. *Методи синтезу*;

2.3. *Індуктивний метод*;

2.4. *Дедуктивний*;

2.5. *Традуктивний метод*.

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

3.1. *Проблемний*;

3.2. *Частково-пошуковий (евристичний)*;

3.3. *Дослідницький*;

3.4. *Репродуктивний*;

3.5. *Пояснювально-демонстративний*;

4. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, мозкова атака, конкурси, використання проблемних ситуацій, використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій.

5. Інтерактивні технології навчання - використання інтерактивної дошки та електронних таблиць, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), діалогове навчання, співробітництво студентів.

12. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ECTS.

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація).

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних, лабораторних та семінарських заняттях;

- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;

- експрес-контроль під час аудиторних занять;

- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;

- письмові завдання при проведенні контрольних робіт.

4. Пряме врахування у підсумковій оцінці виконання студентом самостійної роботи.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							С Р С	Разом за модулі та СРС	Атестація	Сума
Змістовий модуль 1 20 балів				Змістовий модуль 2 20 балів						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	15	85 (40+15)	15	100
10	10	10	10	10	10	10				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
69-74	D	задовільно
60-68	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

1. Карпов В.А. Акушерство і гінекологія дрібних домашніх тварин. – М.: Росагропромвидат, 1990. – 378 с.

2. Акатов В.О., Булгаков М.М., Зверева Г.В., Суботіна Л.Г., Шипілов В.С. Практикум по ветеринарному акушерству, гінекології і штучному осіменінні сільськогосподарських тварин. М., Колос, 1973. – 429.

15. Рекомендована література

Базова

1. В.А. Яблонський, С.П. Хомин, Г.М. Калиновський, Г.Г. Харута, В.І. Завірюха, В.Й. Любецький, М.І. Харенко "Ветеринарне акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин з основами андрології". – Вінниця: Нова книга, 2006. – 436 с

2. М.І.Харенко, С.П.Хомин, В.П.Кошовий та інші "Фізіологія і патологія розмноження дрібних тварин". – Суми: Козацький вал, 2005. – 318

3. М.І.Харенко, С.П.Хомин та інші "Фізіологія і патологія розмноження свиней". – Суми: Козацький вал, 2004. – 451 с.

4. Студенцов А.П., Шипілов В.С., Суботіна Л.Г., Преображенський М.В. Ветеринарне акушерство і гінекологія. – М.: Колос, 1980. – 523 с.

5. Харенко М.І., Черненко М.В. Біотехніка розмноження свиней – К.: Ветінформ, 1996. – 316.

Допоміжна

1. Петров В.О., Мусієнко В.Ф., Іванніков О.О. Основи електропунктурної рефлексотерапії великої рогатої худоби. – Суми: Козацький вал., 1997. – 364 с.